

— RÅDSLAG —

Politik är ett lagarbete

Innehåll

Inledning	sid 5
Jobb	sid 7
Välfärd	sid 13
Vårt klimat.....	sid 19
Vår värld	sid 25
Delta i rådslagsarbetet	sid 31

Klyftorna ökar. De rika blir allt rikare. Jobben blir otryggare, särskilt för ungdomar. Räntorna stiger och gör det dyrare att bo.

Stressen växer i vardagen.

Få talar om de äldres villkor och trygghet. Vad säger du? Vill du vara med och utforma politiken för framtiden?

Det här är steg ett i vårt rådslagsarbete. Fyra rådslagsgrupper ställer ett antal öppna frågor vardera. Om jobben, välfärden, klimathotet och det internationella engagemanget. Vi är på väg att forma ny politik och vi hoppas att du vill ta plats i diskussionen. Rådslagen – som alla har sin egen form – vänder sig till dig som är medlem, men också till dig som inte är partipolitiskt aktiv.

Så här ser vi det. Det behövs många modiga, nyfikna och fria människor för att vårt land ska utvecklas. Sverige har inte råd att ställa människor åt sidan. Arbete är både en rättighet och en skyldighet. Det är vår utgångspunkt. Men ska arbete också vara en möjlighet för alla så krävs det trygghet mellan jobben, och fler chanser.

Både hög- och lågavlönad ska kunna lita på värden och omsorgen, som vi ska betala tillsammans. Ingen tjej eller kille ska kunna passera genom skolan utan att bli sedd eller få utvecklas med kunskaper. Internationell solidaritet är viktigare än på länge. Och klimathotet måste mötas med en genomtänkt politik, både här hemma och internationellt – och med möjligheter för alla att hjälpa till.

Varje tid kräver sina lösningar. Vilken fråga brinner du för? Välj att engagera dig i ett, två, tre eller fyra rådslag. Vi lovar att lyssna, lära och ta till oss. Och att förändra där det behövs. Politik är ett lagarbete.

Mona Sahlin
Partiordförande

Marita Ulvskog
Partisekreterare

RÅDSLAG

ARBETE ÄR BÅDE EN RÄTTIGHET OCH EN SKYLDIGHET. Den som arbetar behöver trygghet. Den arbetslöses möjligheter att komma åter. Sverige har inte råd att ställa människor åt sidan.

För oss socialdemokrater är politiken för fler jobb, full sysselsättning och för lägre arbetslöshet en del av vår ryggrad och vårt hjärta. Den måste alltid diskuteras och vidareutvecklas. I detta rådslag ska vi därför tillsammans modernisera och utveckla den socialdemokratiska politiken för arbete. Vi ska ompröva politiken förutsättningslöst, med insikt om att Sverige står sig starkt i jämförelse med omvärlden.

I förnyelsen måste verktygen diskuteras och prövas. Vi står fria från de medel, metoder och myndigheter som skapats tidigare. Men målet ligger fast: Ett gott samhälle som präglas av solidaritet med arbete åt alla.

Den socialdemokratiska politiken för arbete kan utvecklas på många områden: Det handlar om att förstärka vår arbetslinje och söka förutsättningar för de nya jobbens tillväxt. Och det handlar om att hitta vägar till ett gott och skapande arbetsliv som i större utsträckning bygger på kunskap.

Under de senaste två åren har den goda konjunkturen skapat uppemot 200 000 jobb. Det är ett resultat av den socialdemokratiska regeringens politik. Den borgerliga regeringen har ökat otryggheten på arbetsmarknaden och försämrat de arbetslösas och de sjukas livssituation. Men den politiken har ännu inte haft några egentliga sysselsättningseffekter.

Skulden för arbetslösheten får aldrig läggas endast på den som är arbetslös. Arbetslöshet är ett samhällsproblem som löses gemensamt. Det kräver att den arbetslöse har möjlighet att bygga ett kunnande som efterfrågas. Efterfrågan följer av framtidstro, sammanhållning och små klyftor.

De moderna jobben

Sveriges näringsliv förändras i snabb takt. Globaliseringen, med ökad handel och internationell samverkan, gynnar Sverige. Nästan hälften av vår produktion är i dag relaterad till utrikeshandel. Varor blir billigare samtidigt som exporten växer. Den globala tillväxten skapar efterfrågan på varor, tjänster och ny teknik som produceras i Sverige. Fler människor flyttar mellan länder för att arbeta.

Globaliseringen ökar också trycket på företagen och höjer förändringstakten. Många jobb förändras och andra försvinner. Det ökar å ena sidan kraven på samhällets stöd till omställning för dem som arbetar.

Å andra sidan blir företagen mer beroende av tillgång till en modern infrastruktur, nya idéer och en kunnig och innovativ arbetskraft.

Medlemskapet i EU innebär att vår hemmamarknad består av en halv miljard människor. Många viktiga beslut fattas nu gemensamt och vår jobbpolitik hänger samman med den internationella utvecklingen.

Industrin spelar fortfarande en avgörande roll för export och tillväxt. Men tjänstesektorn växer snabbt inom allt från finansföretag till restauranger, städning eller miljöteknikexport. Antalet entreprenörer som utvecklar företag och skapar nya jobb ökar. Det är positivt för hela samhällets utveckling. Men det är också viktigt att de moderna jobben är sådana där anställda får inflytande att utveckla verksamheten. En växande tjänstesektor rymmer många spännande möjligheter.

Utmaningen är att Sverige ska stå lika starkt inom tjänstesektorn som inom industrin. Vårt samhälle har unika fördelar. Om de blir bättre kända internationellt kommer fler företag att vilja etablera sig i Sverige. Varumärket Sverige behöver stärkas i världen, både för besöksnäringens och för exportföretagens skull.

Vi behöver stärka möjligheterna att skapa nya jobb i alla former av företag. Nya som gamla, stora som små. Och vi måste också noga följa hur förändringarna påverkar arbetsmarknaden för kvinnor och för män.

- Hur kan politiken stimulera nyföretagandet? Hur ska vi stimulera småföretagare att vilja växa sig större och stärka industrins konkurrenskraft? Vilken trygghet behöver egna företagare och småföretagare? Hur kan de anställdas kunskap komma till bättre användning för att utveckla företag?
- Hur kan politiken bidra till att de nya jobben i tjänstesektorn präglas av goda löner och utvecklande arbetsvillkor? Hur kan tjänstesektorn bli en motor för ekonomins utveckling?

En starkare arbetslinje

Det egna arbetet är grunden för människors försörjning och frihet. Arbetslinjen bygger på att varje människa arbetar efter förmåga. Men också på att människor kan rusta sig för de jobb som växer fram. Arbetet lönar sig för var och en och ligger samtidigt till grund för välfärdens finansiering.

Det ska finnas en balans mellan rätt och plikt. Med rätten till arbetslöshetsersättning följer plikten att söka jobb och att delta i utbildning. Lika självklart är stödet till utveckling och ekonomisk trygghet för den som blir arbetslös.

Arbetslinjen når inte alla i dag och behöver därför stärkas. Trots att jobben ökar i högkonjunkturen finns stora problem på den svenska arbetsmarknaden. Alltför många står långt från arbetsmarknaden. Långtidsarbetslösheten minskar inte. När de nya jobben kommer är det fortfarande tufft för den som varit arbetslös länge. Och de regionala skillnaderna är för stora.

Kvinnor har generellt sett en svagare ställning på arbetsmarknaden än män. Arbetslinjen behöver utvecklas för att ändra på det. Det finns en risk att kvinnor fastnar i de otrygga jobb, med lägre lön och sämre arbetsvillkor, som nu växer fram.

Många unga har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Särskilt unga som inte fullföljt gymnasiet. Risken är stor att arbetslöshet tidigt i livet leder till långvariga problem.

Integrationen på arbetsmarknaden måste förbättras avsevärt. Sysselsättningen bland utrikes födda är lägre och arbetslösheten är högre än bland dem som är födda i Sverige. På arbetsmarknaden ska man bemötas utifrån vad man kan. Inte utifrån vem man är. Det kan handla om att bättre synliggöra varje människas kompetens eller kompensera för brister på nätverk. Diskriminering måste bekämpas.

- Hur ska vi stärka arbetslinjen så att långtidsarbetslösa, ungdomar och personer med utländsk bakgrund får en kortare, och tydligare väg till arbete? Hur ska fler kvinnor få möjlighet att arbeta mer? Och vad kräver det av samhälle, individ, fack och arbetsgivare?
- Hur kan arbetsmarknadsutbildningen utvecklas för att öka chansen till arbete för fler och underlätta samhällets omvandling? Hur kan förmedling och vägledning utvecklas för att ge arbetslösa bättre möjligheter att återgå i arbete? Vilket ansvar för att komma tillbaka i arbete ska vila på den arbetslöse? Vilket ansvar ska vila på samhället?
- Hur kan a-kassan tydligare stärka arbetslinjen? Hur ska vi utveckla a-kassan så att den ger trygghet vid omställning och samtidigt drivkrafter att finna ett nytt jobb? Hur undviker vi att människor faller mellan stolarna, utanför olika myndigheters ansvar? Hur utformas ett skattesystem som bidrar till att sysselsättningen ökar?

Det skapande arbetslivet

Det räcker inte med fler jobb; det behövs fler bra jobb. Det är en dubbel utmaning. Vi accepterar inte en politik som syftar till att pressa ned lönerna och öka antalet otrygga anställningar. De jobb som växer fram ska vara bättre än de jobb som försvinner. Och de jobb som finns i dag måste utvecklas.

Det kräver att vi slår vakt om löntagarnas rättigheter. Grunden i den svenska modellen är starka fackliga organisationer och kollektivavtal som ger balans, ordning och reda på arbetsmarknaden och trygghet i arbetslivet.

När arbetsmarknaden förändras snabbt är tryggheten i arbetslivet som viktigast. Den som är timanställd eller går mellan tidsbegränsade anställningar har en mer osäker livssituation än den fast anställde. De otryggt anställda får sällan utbildning eller utveckling i arbetet. Kvinnor drabbas orättvist av detta. Offentliga sektorn borde vara ett föredöme på arbetsmarknaden.

Den som har inflytande över det egna arbetet har en bättre situation än den som saknar möjligheter att påverka. Ett bra jobb är utvecklande och ger möjlighet att arbeta fram till pensionsåldern. En bra arbetsmiljö, arbetsglädje och god hälsa för de anställda innebär ökad effektivitet. Men verkligheten är att kraven i arbetslivet skärpts så att många trängts ut. Vi söker de vägar som leder till att fler bra jobb med goda villkor skapas.

- Hur skapas fler jobb där hela människan kommer till sin rätt? Fler jobb där människor trivs och utvecklas, har inflytande och möjlighet att påverka? Fler jobb där arbetsmiljön leder till god hälsa? Hur ska vi organisera arbetslivet så att personer som inte orkar eller kan arbeta för fullt ändå får möjlighet att ge sitt bidrag?
- Hur ska situationen förbättras för den stora grupp som vill ha ett fast jobb men sitter fast i tidsbegränsade anställningar? Vad gör vi åt att så många kvinnor tvingas jobba deltid fast de vill jobba mer? Hur kommer vi tillrätta med osakliga skillnader i löne- och arbetsvillkor mellan kvinnor och män?
- Hur kan vi understödja att parterna på arbetsmarknaden tar ett större ansvar för det utvecklande arbetet? Hur ska vi utveckla arbetslivet så att de anställdas idéer och kunskap bättre tas tillvara?

Kunskap för arbete

Konkurrensen på de globala marknaderna ökar. Produktionen kräver allt större kunnande. Utbildning och forskning har central betydelse för hur väl människor och hela samhället klarar att möta konkurrensen och teknikens utveckling.

Nya jobb skapas, andra förändras eller försvinner. Detta ställer stora krav på förnyelse av kunskap och färdigheter. Frågan om kompetensutveckling i arbetslivet blir allt viktigare för alla. Vi vill ha mer omställning och livslångt lärande för att undvika arbetslöshet. Samtidigt blir utbildning allt viktigare för att konkurrera om de nya jobben.

Sverige satsar stort på forskning. Samtidigt ökar konkurrensen internationellt då fler länder avsätter stora resurser till forskning. Socialdemokraterna har satt målet att en procent av BNP ska satsas på forskning och utveckling. Denna forskning ligger till grund för allt fler av de avancerade varor och tjänster som vi konkurrerar med på världsmarknaden. Det kräver att svensk forskning håller internationell toppklass.

- Hur kan utbildning och arbetsliv bättre ge människor vad de behöver för att möta arbetsmarknadens krav? Hur kan skola, övrig utbildning och arbetsliv samverka bättre? Vad kan individen, facket, arbetsgivaren och samhället göra för att de som har ett arbete men behöver förnya sin utbildning eller utveckla sin kompetens får möjlighet att göra det?
- Vad behövs för att fler forskningsresultat ska omsättas i nya och växande företag? Hur stärker vi samverkan mellan offentliga forskningssatsningar och företagens egna satsningar? Hur stimulerar vi småföretagen att satsa på forskning och utveckling? Vad kan göras för att innovationer på arbetsplatsen stimuleras och tas till vara?

RÅDSLAG

VI SOCIALDEMOKRATER VILL BJUDA IN till en öppen och kritisk diskussion om välfärdspolitiken och hur den kan utvecklas för att möta framtidens utmaningar. Velfärd är givetvis mer än offentliga välfärdssystem. Det handlar om jobb, möjlighet till egen försörjning, om att familj och vänner mår bra, om möjlighet till utveckling, att få livspusslet att foga samman till ett bra liv. Mycket är vårt eget ansvar, i relationer i familjen, med vänner och på jobbet. Men vi har också ett gemensamt ansvar för varandra. För oss socialdemokrater handlar det i grunden om alla människors lika värde och rätt att leva ett värdigt och bra liv. Velfärdspolitikkens uppgift är att bidra till att ge alla människor den möjligheten. Så är det inte i dag. Fortfarande finns fattigdom, klassklyftor och skillnader beroende på kön, kulturell och social bakgrund som begränsar människors frihet att styra sina liv. Det är med denna samhällskritiska och självkritiska insikt vi vill att diskussionen ska ta sin utgångspunkt.

Velfärdspolitiken sträcker sig över allt från vård, omsorg och utbildning till socialförsäkringssystem, flyktningmottagande, ett bra boende, brottsförebyggande insatser, tillgång till kultur och mycket mer. Vi har därför valt att i detta inledande rådslag starta med generella frågor som är giltiga för alla välfärdspolitikkens skilda områden. Även om frågorna är övergripande har svaren direkt betydelse för hur politiken utformas inom alla de områden som berör den gemensamma välfärden. När du i s-föreningen, i facket, i din organisation eller tillsammans med grannar

och vänner tar del av rådslaget, ta därför avstamp i de områden inom välfärden som engagerar dig mest och den verklighet som finns där du bor och verkar.

Vad är en god välfärd för dig?

Människors erfarenheter av den offentliga välfärden är konkreta. Man ser brister men också de möjligheter välfärdssystemen ger en själv, familjen och andra i samhället men man känner inte alltid igen sig i politikens bild av välfärden.

Försäkringskassans organisation, Skolverkets inspektion, sjukvårdens utformning eller socialförsäkringarnas regelverk är inte målet. Det är verktyg som måste anpassas och bytas ut om de inte lever upp till välfärdens grundläggande syfte. Ingen, allra minst vi socialdemokrater, kan hävda att välfärden i dag är färdigbyggd eller att verktygen som vi varit med att skapa alltid fungerar.

- Hur tycker du att välfärden fungerar i praktiken i dagens samhälle? Var finns de allvarligaste bristerna och var är förändringar mest angelägna? Vilka är dess främsta styrkor som vi socialdemokrater måste slå vakt om?
- Lever välfärdspolitiken upp till våra förväntningar och mål? Bidrar den till att motverka klassklyftor, stärka jämställdheten och öka människors delaktighet, utveckling och integration?
- Vad är viktigast för att uppnå en god välfärd i framtiden? Finns det områden som inte längre är lika viktiga? Finns det istället andra som borde läggas till det gemensamma ansvar?

Hur ska välfärden betalas i framtiden?

Grunden för välfärden och dess finansiering är arbete. De välfärdssystem vi valt i Sverige förutsätter en hög sysselsättning både bland kvinnor och män och att vi orkar arbeta fram till pension. Men en väl utbyggd och fungerande välfärd är också förutsättningen för en hög sysselsättning. Att kvinnor i Sverige arbetar praktiskt taget i lika hög grad som män och att vi har en av Europas högsta födelsetal är exempelvis ett direkt resultat av väl utbyggd föräldraförsäkring och bra barnomsorg. Inte minst till följd av åldersfördelningen, med allt fler äldre och allt färre i arbetsför ålder,

kommer den gemensamma välfärdens finansiering att utsättas för nya utmaningar. Ska skatter och sociala avgifter, som i huvudsak betalar vår offentliga välfärd, kunna ligga på rimlig nivå i framtiden måste vi troligen arbeta mer, t ex genom att fler går ut i arbetslivet tidigare i livet och stannar längre. Vi behöver satsa på hög kunskapsnivå för att klara konkurrenskraft och skapa utrymme för goda löner. Samtidigt måste vi få ut så mycket välfärd som möjligt för varje skattekrona men också utforma trygghetssystemen så att fler snabbare kan komma tillbaka till arbete. Även om vi klarar allt detta talar mycket för att det inte kommer att räcka. Bara det faktum att vi lever längre gör att välfärdstjänsterna blir dyrare redan med dagens ambitionsnivå.

- Hur ser du på utmaningen att färre i arbetsför ålder ska försörja fler i framtiden? Är det möjligt att öka det totala antalet arbetande timmar när allt fler prioriterar fritid? Behövs förändringar i utbildningssystemen? Kan vi jobba mer när vi är äldre?
- Finns det områden som i dag finansieras gemensamt och som vi i takt med ökat välstånd kan betala själv? Kan man exempelvis själv eller tillsammans med arbetsgivaren betala för sin egen kompetensutveckling i vuxen ålder? Kan man betala mer för hemtjänsten eller för delar av hälso- och sjukvården, när fler äldre blir friskare och får det bättre ställt?
- Finns det försäkringar eller andra välfärdstjänster som kan betalas genom att vi avstår löneutrymme via kollektivavtal? Vad är riskerna och möjligheterna med sådana lösningar? Finns det andra alternativ att finansiera välfärden?
- Vad går att göra för att få ut mer välfärd för pengarna? Kan vi till exempel utnyttja ny teknik och förändrad arbetsorganisation för att arbeta smartare?

Vad är din rätt och vad är din skyldighet?

”Av var och en efter förmåga – åt var och en efter behov” är en klassisk devis inom arbetarrörelsen. Välfärdspolitikerna ska ge människor rätt till en god vård, omsorg och utbildning och rätt till ekonomisk trygghet då vi blir sjuka, arbetslösa eller när vi tar föräldraledigt. Men ett generöst välfärdssystem förutsätter att det inte missbrukas och att det finns tydliga regler och krav som styr tillgång och användande så att det gynnar vårt gemensamma intresse. Rätt till ekonomisk trygghet när vi blir sjuka handlar också om att ställa upp på rehabilitering för att snabbt komma tillbaka i arbetslivet eller vid arbetslöshet, aktivt söka jobb, omskola sig m. m.

Det kan handla om en bostadspolitik som inte bara ger förutsättningar att få en bra bostad utan som också stimulerar rörlighet eller en föräldraförsäkring som stärker jämställdheten.

Det kan även vara fråga om solidaritet mellan generationer, att avstå från krav på välfärdstjänster de perioder i livet du har det bra för att skapa utrymme för insatser där de bäst behövs. Det handlar också om vad som är individens ansvar och vad vi kan begära av det offentliga. Är det föräldrarna eller skolan som är ansvariga för att barnen gör sina läxor? Hur långt sträcker sig vårt eget ansvar för omsorgen om våra föräldrar när de blir gamla?

- Hur ser en bra balans mellan rättigheter och skyldighet ut? Vad är individens skyldigheter i försäkringssystem och vad är individens eget ansvar i förhållande till de offentliga välfärdstjänsterna?
- Är regler och krav utformade så att de ger "drivkrafter" som gynnar arbete, motverkar fusk och överutnyttjande? Vad kan vi göra för att stärka samhällssolidariteten och öka ansvaret för det gemensammas bästa?

Hur förenar vi ökade krav på inflytande och valfrihet med en jämlik välfärd?

Förväntningar på den gemensamma välfärden ökar i takt med ökat välstånd. Vi vill med rätta att välfärden ska erbjuda lösningar som passar våra individuella behov. Vi ställer krav på att bli bemötta med respekt och service och vi vill ha inflytande över vilka välfärdstjänster som erbjuds oss. Vi har förväntningar att få del av de möjligheter utvecklingen ger bl.a. de medicinska framgångarna inom sjukvården. I grunden är det bra att vi blir allt mer medvetna om våra möjligheter och mer kritiska till vad andra bestämmer åt oss.

Samtidigt ställer det nya krav på välfärdspolitiken. Ska valfrihet bli reell måste den omfatta alla inte bara de röststarka och att fler aktörer producerar välfärdstjänster ger inte automatiskt medborgarna ett ökat inflytande. Service och kvalitet kan inte beordras fram utan förutsätter bra arbetsvillkor för kvalificerade och engagerade anställda. Nya svenskar med olika bakgrund, språk och kulturer har samma rätt till välfärdstjänster anpassade till sina behov.

- Hur ser du på möjligheterna att leva upp till de ökade kraven på välfärdstjänsterna?
- Innebär större valfrihet och fler individuella lösningar risker för ökade klassklyftor och att resurserna styrs till de starkaste? Hur kan i så fall politiken balansera de riskerna?
- Är det viktigt vem som utför vård/omsorg så länge den är gemensamt finansierad? Ställer en mångfald av driftsformer nya krav på politiken för att säkra en jämlik välfärd?
- Vad kan göras för att utveckla service och bemötande? Har de anställda rimliga villkor för att kunna möta de ökade kraven? Att Sverige i dag består av många kulturer, vilka krav ställer det på välfärdens tjänster?

Är likvärdig välfärd detsamma oavsett var du bor?

De utmaningar och behov som finns inom olika välfärdsområden skiljer sig åt, både i olika delar av landet men också mellan olika bostadsområden. Och skillnaderna tenderar att öka på många områden som skola, omsorg och offentlig service. Att levnadsvillkor skiljer sig åt är till viss del beroende på människors egna val och prioriteringar i livet. Att bo i glesbygd kan ha andra värden, exempelvis billigare boende, närhet till natur m m. som uppväger en sämre tillgänglighet. Många nyinflyttade svenskar väljer att bo nära sina anhöriga även om det försvårar delaktighet och integration. Samtidigt innebär allt större skillnader i förutsättningar ökade välfärdsklyftor, mellan stad och land och mellan rika och fattiga bostadsområden.

Att möta dessa ökade klyftor med mer av nationell styrning får direkt betydelse både för det lokala självbestämmandet och för människors möjligheter att göra egna prioriteringar.

- Hur ser ni på skillnaderna i förutsättningar och förväntningar på välfärden beroende på var man bor? Inom vilka områden är det viktigt med likvärdighet och när kan det få vara olikheter?
- Hur möter vi de ökade välfärdsklyftor som följer av boendet och segregationen?
- Har vi i dag en rimlig balans mellan nationell styrning, lokalt inflytande och människors egna val?

Omfattar den generella välfärden alla?

I Sverige har vi under årtionden byggt vår välfärd på den grundläggande värderingen att välfärden ska vara generell genom att omfatta alla och

därmed också finansieras gemensamt. Att alla får del av välfärden bidrar också till solidariteten att via skatter vara med och betala för den. Det har varit framgångsrikt. Valfärdstjänsterna har i internationell jämförelse fördelats jämligt och haft hög kvalitet. Försäkringssystemen har bidragit till trygghet i omställning och ökat Sveriges konkurrenskraft.

Samtidigt ser vi allt fler hamna utanför välfärdssystemen. Det är ofta människor som lever under utsatta förhållande, och som har svårt att göra sig hörda i välfärdsdebatten. Det kan vara utförsäkrade långtidsarbetslösa, långvarigt sjukskrivna, flyktingar eller hemlösa, missbrukare, psykiskt sjuka och inte minst deras barn och ungdomar som i dag inte får del av den välfärd som andra ser som självklar. Men det kan också gälla andra som studenter med barn, de som ännu inte har rätt till a-kassa eller ensamhushåll där inkomsten eller den generella välfärden inte räcker till. Försäkringssystem som bygger på inkomstbortfall har liten betydelse för dem som saknar inkomst. Inte heller har förbättringarna inom vård, omsorg, boende och socialtjänst kommit alla till del. Många gånger har frivilligorganisationernas arbete visat sig mer framgångsrika. Exempelvis har kvinnojourernas verksamhet säkerligen betytt mer än socialtjänst och polis för många kvinnor och barn som utsatts för våld.

Riktade insatser behövs vid sidan av de generella. Med mer av riktade insatser kan samhället förbättra för dem som har svagast levnadsförhållanden – men samtidigt riskerar det att höja tröskeln för hur lönsam övergången från bidrag till egen lön kan bli.

Vård, omsorg och socialtjänst behöver utvecklas för att stödja de mest utsatta men behöver också kompletteras med frivilligorganisationernas insatser.

- Hur ser du på de mest utsattas situation i Sverige i dag? Vad kan det offentliga bidra med och vad kan göras av andra som frivilligorganisationer, folkrörelser och av oss alla som medmänniskor?
- Hur kan vi förbättra för dem som har svagast levnadsvillkor? Finns det risker för att allt mer av riktade insatser på sikt försvagar tilltron till den generella välfärdspolitiken och viljan att gemensamt betala? Hur bör balansen mellan generella och riktade insatser se ut i framtiden?

RÅDSLAG

KLIMATFRÅGAN ÄR VÅR TIDS ÖDESFRÅGA – att hindra den globala uppvärmningen är avgörande för framtidens livsvillkor. Om temperaturen fortsätter att stiga i samma takt som nu kommer det att leda till allvarliga konsekvenser för livet på jorden. Det står i dag klart att klimatförändringar är orsakade av människor. Och är det vi människor som skapat problemen så är det också vi människor som kan och måste lösa dem.

Vi är övertygade om att det är möjligt. Vi vill bygga ett grönt folkhem; ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle där människors livskvalitet kan öka. Ett sådant samhälle ställer krav både på hur vi lever och på hur vi producerar våra varor. Med ny och bättre teknik är det inte bara möjligt att minska vår påverkan på klimatet och människors hälsa utan också att skapa nya resurser för att utveckla vårt välfärdssamhälle. Men det kommer inte att gå utan att vi omprövar det sätt vi lever på. Och det kommer heller inte att gå utan aktiva politiska åtgärder. Marknaden allena löser inte miljöproblemen.

Det moderna miljöarbetet tar med nödvändighet sitt första avstamp i klimatförändringarna, som påverkar i stort sett alla andra miljöfrågor, från biologisk mångfald till vattentillgång.

Vi socialdemokrater har satt upp målet att Sverige ska bryta oljeberoendet till år 2020. Det ställer krav på insatser i hela samhället.

Energimyndighetens och Naturvårdsverkets prognoser pekar på risken för ökande koldioxidutsläpp och ökad energianvändning inom framförallt industrin och transportsektorn. Detta sker inte bara i Sverige utan i hela västvärlden och inte minst i USA. Samtidigt finns tecken på att något börjar hända. Allt fler får upp ögonen för problemen.

Från 2001 till 2006 genomförde den socialdemokratiska regeringen en så kallad grön skatteväxling på 17 miljarder kronor som en viktig del i regeringens miljöpolitik. Skatteväxlingen innebar att skatterna på sådant som skadar miljön höjdes samtidigt som inkomstskatterna och arbetsgivaravgifterna sänktes i motsvarande grad. Skattepolitiken som ett av flera miljöpolitiska instrument är fortsatt viktig att diskutera.

Klimatfrågan är verkligt global och ställer också krav på internationella insatser. Det är vi i i-länderna som är de stora klimatbovarna, men de som bor i fattiga områden som Afrika söder om Sahara och Asiens stora deltaområden kommer att ha störst svårigheter att hantera de problem som klimatförändringarna ger upphov till.

Den Europeiska unionen har en mycket viktig roll att spela, både som global aktör och genom att driva en egen radikal miljöpolitik. Sverige ska aktivt driva på miljöarbetet inom EU. Samtidigt räcker det inte med att de traditionella i-länderna tar sitt ansvar för utsläppen av växthusgaser. Även ett land som Kina måste kraftigt minska sina utsläpp. Dessutom behöver u-ländernas framtida tillväxt ske på ett sätt som inte belastar klimatet.

Sverige har på många områden valt att gå före i omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Vi har ett moraliskt ansvar för miljöproblemen. Våra lösningar kan fungera som exempel för andra länder. Dessutom är vi övertygade om att de länder som ligger långt framme i att använda ny teknik också har goda förutsättningar att ligga i framkant i den ekonomiska utvecklingen.

- Hur kan vi socialdemokrater bäst uttrycka vår vision om ett ekologiskt hållbart samhälle? Är det något vi saknar i det sätt vi argumenterar? Hur knyter vi ihop visionerna om ett socialt och ett ekologiskt hållbart samhälle? Ska Sverige gå före andra länder och ställa hårdare miljökrav?

- Hur ska vi bäst styra mot ett grönt folkhem? Vad är effektivast, höja skatten på sådant som skadar miljön eller stimulera sådant som gynnar miljön? Ska den gröna skatteväxlingen fortsätta?
- Hur kan vi använda medlemskapet i den Europeiska unionen för att driva en radikal miljöpolitik?
- Vad behöver göras på global nivå för att minska utsläppen av växthusgaser? Ett nytt avtal likt Kyotoavtalet eller någon annan lösning? Kan FN spela en roll? Hur ska vi få med u-länderna i klimatarbetet?

Öka andelen förnybar energi

Sverige har en näst intill koldioxidfri elproduktion – men det finns fortfarande mycket kvar att göra om vi vill nå målet att bryta oljeberoendet om man ser till hela energianvändningen. Kärnkraft, som i dag står för hälften av vår elproduktion, är visserligen koldioxidfritt, men är inte en förnybar energikälla och innebär också risker. Folkomröstningen 1980 innebar att kärnkraften ska avvecklas. Förnybar energi ökar, men är fortfarande en alltför liten del av vårt energisystem. Sverige är rikt på skog och andelen biomassa kan öka en del, men efterfrågan av nya biobränslen kommer samtidigt vara mycket stor. Det finns också stora möjligheter i ökad energieffektivitet.

- Hur kan vi öka andelen förnybar energi? Genom stimulanser av förnybara alternativ eller genom ökad beskattning av fossila bränslen och/eller kärnkraft?
- Hur kan produktionen av biobränslen öka? Inom vilka områden är det viktigast att prioritera användningen av nya biobränslen? Kan man göra mer för att stimulera utbyggnaden av vindkraft eller annan förnybar teknik?
- Hur får man hushållen att förbruka mindre el?
- Hur kan vi klara omställningen av elförsörjningen utan ökad fossilbränsleanvändning samtidigt som vi avvecklar kärnkraften?

Minska utsläppen från trafiken

Att kunna resa över både långa och korta avstånd har öppnat upp nya möjligheter och knutit delar av världen närmare varandra. Men båt-, flyg- och bilresor innebär en stor klimatbelastning. Vi måste kraftigt minska användningen av fossila bränslen i våra bilar. Möjliga styrmedel är tuffare utsläppskrav på fordon, miljöpremier för bilar med alternativa

drivmedel, utsläppshandel, trängselskatt och drivmedelscertifikat. Samtidigt finns stora klimatvinster att göra med bättre logistik och smarta trafiklösningar. Tåg och kollektivtrafik är miljövänliga alternativ som kan utvecklas. Stora delar av Sverige kommer också i framtiden att behöva sina bilar för privattransporter, men i storstäderna kanske basen borde vara kollektivtrafik.

- Hur minskar vi miljöpåverkan av våra transporter? Vilka styrmedel fungerar bäst?
- Måste vi ha så mycket transporter som vi har i dag eller finns det andra lösningar?
- Hur bör vi hantera skillnaden i behov av olika transporter mellan landsbygd och stad?

Bryt industrins oljeberoende

Den socialdemokratiska regeringens oljekommission uttalade att oljeanvändningen i industrin behöver minska med mellan 25 och 40% till år 2020 om Sverige ska klara att bryta sitt oljeberoende. Det ställer krav på omfattande insatser för att ställa om industrins uppvärmning och de industriella processerna. Klarar den svenska industrin den omställningen kommer man att ligga långt framme i att använda ny och effektivare teknik.

- Vad klarar företagen själva för att minska oljeanvändningen i industrin och vad behöver staten göra?
- Om statliga insatser är nödvändiga, hur stimulerar staten bäst en minskning av oljeanvändningen? Genom skattepolitiken? Statliga investeringsstöd? Samarbetsprojekt med industrin?

Bygg miljövänligt

Redan med befintlig teknik finns det mycket vi kan göra för att uppvärmning och byggande ska bli mer energieffektivt och miljövänligt. Kunskapen om hur man bygger energisnåla hus finns, men den används i alltför liten utsträckning. Befintlig bebyggelse behöver rustas upp och göras mer energieffektiv – och där vill vi socialdemokrater satsa särskilt på miljonprogramsområdena. Dessutom finns stora klimatvinster att göra genom att planera städer och transportnät så att transporterna med bensindrivna fordon minimeras.

- Hur kan vi minska miljöpåverkan från byggande och uppvärmning av hus?
- Vad ska vi tänka på för att kunna planera ett fossilfritt samhälle?
- Hur mycket ska vi satsa på nya vägar jämfört med satsningar på järnväg och sjöfart?

Mat och miljö

Vad vi väljer att äta gör stor skillnad i hur mycket vi belastar vårt klimat. Närproducerade ekologiska grönsaker är mer klimatvänliga än en biff som flygs in från andra sidan jorden. Samtidigt är handel viktigt för att minska världsfattigdomen och för att hålla konsumenternas kostnader nere. Det finns också en rad frågor kring hur maten påverkar vår hälsa, om hur genmodifierad mat påverkar och hur vi vill att våra livsmedel ska vara. Mat är ett område där vi som individer och konsumenter har enorm makt bara vi vet vilka val vi ska göra.

- Hur kan vår mat få mindre miljöpåverkan?
- Hur vill vi att vår mat ska vara i framtiden?
- Hur kan vi göra en avvägning mellan att välja närproducerad mat samtidigt som vi stöder handel med fattigare länder?

Handla och lev miljövänligt

I Sverige är vi duktiga på att handla miljövänligt, vi är medvetna konsumenter som vet att detta är en stor möjlighet att påverka. Men många har svårt att hitta ett svar på frågan om vad just de kan göra. Vi behöver hitta sätt att underlätta för människor att ta ansvar för den klimatpåverkan vardagen har. Det kan exempelvis handla om en enhetlig klimatmärkning.

Men det finns också mer genomgripande frågor att hantera, som om vår konsumerande livsstil överhuvudtaget är långsiktigt hållbar om vi inte börjar återanvända det vi konsumerar. Frågan är också hur fördelningsfrågor påverkas av ökade satsningar på en miljövänlig livsstil. Hur fördelar man de ansträngningar som behöver göras rättvist? Olika sätt att minska utsläppen har olika fördelningspolitiska effekter. Till exempel kan ökad kollektivtrafik underlätta vardagen för många med små inkomster medan en högre koldioxidskatt blir mer kännbar för låginkomsttagare än för höginkomsttagare.

- Hur kan vi i rollerna som arbetstagare och konsument göra mer för att bidra till en minskad belastning på miljön? Behövs en förbättrad konsumentupplysning och i så fall på vilket sätt?
- Måste vi förändra det sätt vi lever för att minska klimathotet?
- Hur kan vi se till att omställningen till ett hållbart samhälle kombineras med en aktiv fördelningspolitik?

RÅDSLAG

FÖR OSS SOCIALDEMOKRATER ÄR MÄNNISKAN MÅLET – hennes utveckling och frihet, vilja att växa, ansvarskänsla för kommande generationer, solidaritet med andra. Vår vision är alla människors frihet. Vi vill bekämpa klyftor, vidga solidariteten och bidra till en värld där fattigdom och maktlöshet hör till det förgångna.

I ett öppet rådslag bjuder vi in alla som vill lämna synpunkter inom utrikespolitikens och EU-politikens område. Vi ska fördjupa diskussionen, ompröva och utveckla. Vi har viljan att lyssna och förändra.

Vi hoppas att rådslagets elva huvudfrågor ska inspirera till vidare diskussion. Materialet ska inte ses som en begränsning – vi täcker långt ifrån alla nya dilemman och utmaningar som dyker upp globalt.

På ett övergripande plan vill vi föra samtal om vilka grundläggande värderingar och principer som bör vägleda socialdemokraternas EU- och utrikespolitik.

Hur tar vi bäst tillvara globaliseringens möjligheter och vilka förändringar behövs för att skapa global rättvisa och ett starkare FN?

Globaliseringen innebär att den internationella maktbalansen har förskjutits och att nya frågor blir viktiga för de internationella relationerna.

Vår framtid är mer än någonsin en gemensam resa. Det handlar bland annat om miljö och klimatförändringar, framtidens jobb, migration, snabba kapitalrörelser, smittsamma sjukdomar, terrorism, brottslighet och ökande inkomstklyftor.

Vad innebär dessa trender och förändringar för vår utrikespolitik? Vad är viktigt att göra för att bejaka det positiva i globaliseringen och motverka dess nackdelar?

Den globala utvecklingen berör alla, men väldigt få har möjlighet att påverka dess färdriktning. Demokratien är ingalunda globaliserad. De multinationella institutioner som finns är inte alltid utformade för att effektivt påverka globaliseringens förlopp. Hur bör globala institutioner som FN, Världsbanken, IMF med flera utvecklas?

Hur kan vi stärka solidariteten och bekämpa fattigdomen i världen?

Samtidigt som de extremt fattiga i världen blivit färre dör allt fler i aids. Fattigdomen är betydande i delar av Asien och Afrika. Skillnaden i förväntad livslängd mellan människor i de rikaste och fattigaste länderna är på vissa håll över 40 år.

Hur ska Sverige agera för att FN:s millenniemål uppfylls? Hur kan de mänskliga rättigheterna, demokrati och hållbar utveckling stärkas i biståndet? Hur kan barns och kvinnors ställning stärkas globalt? Hur skall vi arbeta med miljöhoten och klimatförändringarna som hårdast slår mot de redan utsatta och fattiga? Vilka är elementen i framtidens socialdemokratiska utvecklingspolitik?

Enprocentmålet har formulerats som ett uttryck för internationell solidaritet. Dessvärre uppnår alltför få rika länder FN:s biståndsmål om 0.7% av BNI. Vilken biståndsvolym ska gälla för framtiden?

Entreprenörskap och företagsamhet är ett viktigt sätt att stödja global utveckling. En rättvis handelspolitik skulle betyda mer för utvecklingen än vad bistånd någonsin kan mäka med. Hur bör en handelsfrämjande och företagsstimulerande politik se ut?

Utveckling och säkerhet förutsätter varandra. Hur ska gränsen för militära säkerhetsinsatser och biståndsinsatser dras?

Hur ska EU utvecklas för att möta framtidens utmaningar?

Från en start med sex medlemmar är nu tjugosju länder enade i en union där frihet, demokrati och solidaritet är gemensamma grundläggande värden. Utvidgningen har gjort krig till en omöjlighet mellan EU:s medlemsstater. Den senaste stora utvidgningen var heller inte den sista. Ett turkiskt medlemskap är kontroversiellt i flera medlemsstater. Hur ska samarbetet med EU:s grannar utvecklas?

Vilka uppgifter ska EU respektive medlemsstaterna ansvara för? Vad ska EU:s gemensamma resurser användas till i framtiden? Vad ska prioriteras? Har EU hamnat rätt i balansen mellan en fri inre marknad, och att värna miljön, konsumenternas och arbetstagarnas rättigheter?

Genom EU har Sverige en stor möjlighet att påverka den samlade europeiska utrikespolitiken och bidra till att göra EU till en global aktör. Vilka möjligheter och fördelar ligger i en ökad samordning av EU-ländernas utrikespolitik?

EU har på senare tid utvecklat en öppnare kommunikation och nya demokratiska former i syfte att öka medborgarnas engagemang. Hur ska vi gå vidare för att skapa ett mer demokratiskt EU och öka engagemanget på Europeanivå och på nationell nivå?

Europaparlamentet spelar en allt större politisk roll. De flesta EU-lagar beslutas i dag av Europaparlamentet tillsammans med ministerrådet. Vilka frågor ser du som viktigast inför Europaparlamentsvalet 2009?

Vilka hot finns mot vårt samhälle och hur bevarar vi fred och säkerhet?

Sverige har levt i fred i snart 200 år. Hur ska vi möta hot mot vår säkerhet i framtiden, i huvudsak med ett eget territorialförsvar och/eller i samarbete med andra?

Sverige har en lång tradition av deltagande i fredsbevarande operationer. Numera är det inte längre enbart FN som leder operationerna. De kan istället ledas av regionala organisationer som Afrikanska Unionen, Nato eller EU, men dock oftast efter beslut och mandat av FN. Många insatser har blivit allt mer komplexa, farliga och kostsamma. Hur och i

vilken omfattning ska Sverige delta i militära och civila internationella fredsoperationer? När vi tillsammans i EU bygger upp gemensamma snabbinsatsstyrkor har vi utgått ifrån att de ska sättas in i kriser där det föreligger ett FN-mandat. Hur ska Sverige agera om någon av stormakterna i säkerhetsrådet använder sitt veto för att förhindra en fredsinsats? Kan vi tänka oss att agera på grundval av ett EU-mandat i enlighet med FN-stadgans principer?

Hur ska de mänskliga rättigheterna och folkrätten stärkas?

Folkrätten reglerar förhållandet mellan stater. FN antog 2005 en ny princip om att varje stat har en skyldighet att skydda sin egen befolkning från folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. Hur ska enskilda stater leva upp till skyldigheten att skydda sin befolkning? När och med vilka medel bör världssamfundet, främst FN:s säkerhetsråd, ingripa?

De mänskliga rättigheterna är en del av folkrätten. De gäller över hela världen, oavsett land, kultur eller specifik situation. Vilka rättigheter bör stärkas och för vilka grupper? Globala fackliga rättigheter kränks dagligen. Hur kan vi säkerställa att de grundläggande arbetstagar rättigheterna följs på en global arbetsmarknad?

I kampen mot terrorism har mänskliga rättigheter kränkts. Hur ska rätts säkerheten upprätthållas samtidigt som ett effektivt arbete mot internationell terrorism säkerställs? Finns det situationer när tillfälliga inskränkningar i individens rättigheter är befogade för att förhindra terrorism?

Vilka är de viktigaste politiska frågorna för det svenska närområdet?

Vårt land ligger i ett område präglad av fred och säkerhet, samt med stor potential för ökat samarbete och ekonomisk tillväxt. Hur kan tillväxten i närområdet stimuleras?

Hur kan vi skapa ett än tätare samarbete i Norden och Östersjöområdet? Hur kan kontaktytorna med grannländerna på andra sidan

Östersjön förstärkas? Den politiska utvecklingen i Ryssland har de senaste åren varit mycket oroande. Hur ska Sverige och EU agera för att främja en positiv och mer demokratisk utveckling i Ryssland?

Hur ska regionala konflikter förebyggas och hanteras?

Vissa regionala konflikter är gamla, andra är nya. Hur ska gamla konflikter lösas och hur ska nya förhindras att bildas och växa?

Hur ska vår politik för fred och välstånd se ut i konfliktområden? Hur ser en god politik för att förebygga konflikter ut? Vilken typ av insatser behöver utvecklas för att bygga upp demokratiska hållbara samhällen efter en konflikt?

Vad tycker du är viktigast för att få till stånd en positiv utveckling i Afrika?

Afrika består av 53 stater med vitt skilda förutsättningar för fred och utveckling. Mångas bild av Afrika präglas ensidigt av fattigdom, aids, krig och konflikter. Problemen är många. I södra Afrika är aids ett av de största hindren för tillväxt. Samtidigt finns i Afrika många positiva tendenser och goda möjligheter till förändring. Hur ska dessa tas till vara?

Partikongressen 2005 beslutade att en ny strategi för samarbete med Afrika skulle utarbetas. Vad anser du att denna strategi och EU:s Afrika-politik ska innehålla?

Hur möter vi den globala migrationen?

I dag bor närmare 200 miljoner människor i ett annat land än där de föddes. Det är fler än någonsin tidigare. En mindre andel av dem är flyktingar. De flesta har flyttat för att söka arbete, studera eller ansluta sig till sin familj.

Skyddet för flyktingar är en rättighet, men i Sverige säger flera kommuner att de saknar resurser för ett mottagande. Vad behöver förändras för att fler kommuner ska förmås att ta emot flyktingar?

Till skillnad från asylsökande är övriga migranternas rättigheter otydliga. Rätten att bosätta sig i ett land och migranternas rättigheter varierar.

Utnyttjande och övergrepp förekommer ofta. Samtidigt finns ett växande behov av arbetskraft för att möta den demografiska förändringen. Hur ska vi utforma en solidarisk migrationspolitik som tar hänsyn till den demografiska utvecklingen och arbetsmarknadens behov? Ska vi utveckla en mer gemensam migrationspolitik i EU? Vem ska få bosätta sig i EU och med vilka rättigheter och skyldigheter?

Hur ser du på relationen mellan religion och politik?

Frågorna om religion och politik har återkommit på den globala dagordningen. Efter kalla krigets slut, med sina motsättningar mellan väst och öst, kapitalism och kommunism, demokrati och diktatur, vill nu en del beskriva flera av de internationella konflikterna som en kraftmätning mellan kristendom och islam. Vad bör vi göra för att motverka fördomar och politisk splittring baserad på religion såväl inom Sverige som internationellt?

Vad krävs för en global nedrustning?

Efter Berlinmurens fall följde en tid med militär avspänning, men nu sker en stor upprustning. USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina uppges vilja förnya och utveckla sina kärnvapenarsenaler. Hur ska Sverige agera för en global kärnvapenedrustning? Vilka mekanismer behövs för att stoppa spridningen av massförstörelsevapen?

Under kalla kriget var svensk vapenproduktion nödvändig för att skydda svenskt territorium och därigenom ge trovärdighet till vår neutralitetspolitik. Export var nödvändig för att säkra kvalitet och utveckling. Denna export regleras genom en detaljerad lagstiftning.

I dag ser världen annorlunda ut och världens försvarsindustrier är nära sammanflätade. Vilka blir konsekvenserna av att Sverige blir beroende av andra länders försvarsindustrier? Ska vi öka försvarsmaterielsamarbetet inom EU? Vilka regler bör gälla för svensk vapenexport?

Delta i rådslagsarbetet

På vår hemsida, socialdemokraterna.se, genomför rådslagsgrupperna en mängd aktiviteter. Dit är alla välkomna och där kommer du bland annat kunna chatta med företrädare från de olika rådslagsgrupperna. Besök hemsidan för att ta del av kommande aktiviteter!

Som medlem i socialdemokraterna kan du tycka till om rådslagen i din partiförening. Dessutom kan du diskutera rådslagen med rådslagsgrupperna och andra intresserade medlemmar på vår nya digitala mötesplats, Sosserian. Adressen är sosserian.socialdemokraterna.se

Du kan givetvis också lämna tips och idéer direkt till de olika rådslagsgrupperna. Skriv till:

Rådslagsgruppen om jobb
jobb@sap.se eller Socialdemokraterna, att: Jobb, 105 60 Stockholm

Rådslagsgruppen om välfärd
valfard@sap.se eller Socialdemokraterna, att: Välfärd, 105 60 Stockholm

Rådslagsgruppen om vårt klimat
klimat@sap.se eller Socialdemokraterna, att: Klimat, 105 60 Stockholm

Rådslagsgruppen om vår värld
varlden@sap.se eller Socialdemokraterna, att: Världen, 105 60 Stockholm

25 januari 2008 är sista dag för synpunkter.

Jobb

Thomas Östros, ordf
Luciano Astudillo, ordf

Välfärd

Ylva Johansson, ordf
Stefan Löfven, ordf

Vårt klimat

Anneli Hulthén, ordf
Carin Jämtin, ordf

Vår värld

Margot Wallström, ordf
Jan Eliasson, ordf

socialdemokraterna.se